

Visszaemlékezések

Pályázó: Babina Edit tanuló gimnázium II oszt

Fonyód
Kupavezér u. 44.

8640

Adatközlő: Gál Gáspánné szül. Kasza Anna

életkora: 84 év

Fonyód

Kupavezér u 44 sz.

8640

Kasza Anna visszaemlékezése az eltelt életuttra:

Kasza Anna Csongrádon született 1902-ben. Édesapja (Kasza József) kútikos, szőlősgazda, édesanyja (Kádár Anna) a ház körüli munkákat végezte és a gyerekeket nevelte. Tíz gyerekük született, de közülük csak öten érték meg a felnőtt kort: Mária, Julia, Etelka, Erzsébet és a legkisebb Anna.

Kezdetben a család az ugynevezett Tisza oldalon lakott a szőlőben, majd az Arany János utvába költöztek. Ekkor Anna hat éves lehetett. Később elakják ezt a házat, kölcsönt vesznek fel és ebből meg a ház árából 2 hold szőlőt vásárolnak. A szőlőben állt egy nagy kunyhó, de csak egy helyiségből állt. Tartozott hozzá még egy külön kis építmény, amit kamrának használtak. Nem tartottak a parasztság módosabb rétegéhez. A szülőknek öt gyereket kellett felnevelni a szűkös anyagi körülmények között. Étrendjük is az anyagiakhoz mérten alakult. Reggelire szalonnát, kenyeret, esetleg szilvalekvárt ettek. Az ebéd is általában hideg étel volt, amit a napszámba magukkal tudtak vinni: szalonna és kenyér. Ha volt rá lehetőség tüzet raktak, megsütötték a szalonnát, krumplit főztek vagy parázsban sütöttek. Este, ha hazaértek sem volt kedvük, éhesen feküdtek le. Ha mégis főzésre került sor, a menü a következőképpen alakult: paprikás krumpli, tarhonya, bableves, krumplileves, de mindig csak egyféle.

Egy nap amikor édesanyjuk hazaérkezett a napszámból a gyerekek elérhantak és a boldogságtól egymás szavábavágva kiabáltak, hogy Anna kétfélet főzött: paprikás krumplit, meg sült krumplit. Ősszel disznót vágtak és így hus is volt. Ez általában nyár közepéig volt elég. Utána már csak nagyon ritkán került ilyesmi az asztalra a következő disznóvágásig.

A gyerekek a szőlőhegyről jártak iskolába. Körülbelül 1 km-t kellett gyalogolniuk. Idejárt a környék összes gyereke. Az iskolát Urbányi uti vagy Dehere iskolának is hívták.

Kilencven gyerek két csoportban tanult egy tanító házaspár vezényletével. A tanítónő az első és második osztályosokat tanította, míg a többieket a tanító oktatta. A tantárgyak között szerepelt a földrajz, az alkotmánytan, a természetrajz, a nyelvtan, a hittan, az olvasás, a számtan és a testnevelés.

Reggel 8-tól délután 4-ig tartott a tanítás. Az órák között 10 perces szüneteket tartottak és délben volt egyórás, hosszabb szünet, amikor a közelben lakók hazamehettek e édelni. A gyerekek gyalog jártak be, csak télen a nagy hidegben vitteék be őket azok a szülők lovaskocsival, akiknek volt lovuk. Az első óra pontban 8 órakor kezdődött, amitán bement a tanár imádkoztak és csak ezután következett a tanítás.

A tanító mindig csak egy osztállyal foglalkozott, erre az időre a többiek írásbeli feladatot kaptak. Dében és a tanítás befejeztével ismét imádkoztak. Az első osztályosok felszerelése mindössze egy olvasókönyv, egy palatábla és egy írórka volt.

A másodikosok már hittan könyvet is kaptak, a negyedikesek felszereléséhez pedig a tankönyvek, füzetek a Biblia is hozzástartozott. Összesen hat osztály volt. Anna mind a hatot elvégezte. Jól tanult, de nem szeretett iskolába járni. Igaz, akkor még nem tudott a diák, könnyen körmöst is kaphatott. Nővérei nem végezték el mind a hat osztályt. Ennek talán az a magyarázata, hogy amikor ők voltak iskolakötelesek, nem vették olyan szigorúan, ha valaki nem járt iskolába.

1914-ben a tanítónál szolgált, mivel a tanító a háborúban volt. Neki a hároméves kisfiukra kellett vigyázni - míg a tanítónő az iskolában volt - és a házkörül segített: megetette az állatokat, vizet hordott, krumplit pucolt.

A tanítókat nem lehetett a vagyonosabbak közé sorolni (de azért gyakrabban került hus az asztalukra, mint a Kasza családban), mégis bizonyos távolságtartást lehetett megfigyelni köztük és a szőlő-hegy lakói között. Mándezek ellenére a tanító ur szívélyesen elbeszélgetett minden környékbeli gyerek szülőjével.

A környékbeli tanítók gyakran vendégeskedtek egymásnál. Általában szombaton érkeztek és vasárnap ebéd után mentek haza. Itt Anna 2-3 pengőt kapott. (kereshetett)

12 éves, amikor Szikvába mennek napszámosnka. Itt Kecskeméten városának volt szőlője és elsősorban fiatalok dolgoztak. Anna és Etel nővére márciustól augusztus 15-ig szerződtek ide. Szállásukat biztosították, koszt-ra kaptak minden héten fejenként 1 kg szalonnát, lisztet. Miután hazajöttek otthon is napszámajártak, kapáltak. Körülbelül 14-15 éves korában több mint egy évig szolgált Máté Jánoséknál. Itt elsősorban házkörűli munkát bízták rá.

Az első világháború alatt ők is nagy szegénységben éltek. Kenyeret csak jegyre lehetett kapni és minden nagyon drága volt. Egy ember egy hónapra 10 kg búzát kapott, de ez kevésnek bizonyult a szülők meg az öt éhes száj számára. Így a buzalisztet gyakran korpával pótolták. 1916-ban nem termett a szőlő és így az egész család napszámosnak állt Máté János birtokán.

A nagy szegénység miatt édeasapja elvitte a bérszerződését és papírt a közjegyzőtől (annak bizonyítására, hogy nagy család) Szentesre az alispánhoz. A főispán pedig úgy intézkedett, hogy a buza fejadagjuakt fel kell emelni 14 kg-ra. 1920. őszén megy férjhez Balla Mártonhoz. Házasságukból két gyermek született : Márton 1921-ben és Anna 1931-ben. Árendás tanyába költöztek. Az épület hátulja ki volt dőlve és annak fejében, hogy ezt megjavították két évig lakhattak benne.

1925-26-ban egy másik tanyára költöztek, ami egy juhász tulajdona volt.

Majd Kasza Anna édesapja javaslatára a szülők szőlőjében lévő kunyhóba költöztek. Balla Márton nagyon sokrétű ember volt, egyedül bővítette a házat és minden ezzel kapcsolatos munkát egyedül csinált.

1928. elején volt egy nagy disznójuk, miután felhizlalták elcserélték $3/4$ hold szőlőre, aminek fele volt csak beültetve, a többi puszta volt. Az egész területet beültették és a szőlő szép lassan termőre fordult. 1931-ben meghaltak a szülei és örökölték utánuk $3/4$ hold szőlőt.

Balla Márton 1933-ban géprészes volt egy uradalomban és ott tüdőbajot kapott. 1935. tavaszán a korábban vásárolt szőlőt eladták és az árából 2 hold földet vettek, aminek csak igen kis része volt szőlővel beültetve. Ugy gondolták, hogy az öröklött szőlő termésének árából építenek egy házat.

A malomnál hitelben vettek építőangagot, mondván, hogy majd ősszel fizetnek, mivel szép termés ígérkezett. Csakhogy a jég elvert mindent, így a nyakukbaszakadt a rengeteg adósság. Balla Márton már ekkor nagyon beteg volt. Az építkezésen sem tudott dolgozni, ezért fel kellett fogadni egy napszámost, hogy a munkát be tudják fejezni.

Kasza Anna verte a vályogot és a munka legnagyobb részét is ő végezte. Közben rengeteg pénzt kellett orvosra költeni, patikusra, mivel a férjnek tüdőtüdőre kellett járnia.

Csak a főorvosnak, aki bevitte a beteget a városba minden héten 3 pengőt kellett fizetni (1 napi napszámért 1 pengőt kaptak). Tüdőtüdő előtt és után megröntgenezték a beteg tüdőt. Kasza Anna egyszer megnézte a felvételt és legnagyobb megrökönyödésére a tüdőből már csak középen látszott egy vékony csik. Balla Márton oldalán a seb (ahová a tüdőt szurták, minden kezelésnél) nem tudott begyógyulni, sőt egyre nagyobb lett és ahogy köhögött spriccelt belőle a genny. Végül 1935. karácsonya és 1936. ujév között meghalt. Kasza Anna pedig ott maradt az adóssággal a nyakában és a két gyerekkel. Kénytelenek voltak eladni a szőlőből fél holdat, hogy az adósság kamatait fizetni tudják. (a malom el akarta árvezerni a házat, mivel az adósságot nem tudták fizetni, de végül is az igazgató kijelentette, hogy a tetőt nem vehetik el a család feje fölül. Így a ház maradt az övék, a földet azonban betáblázták és csak a kamatokat kellett fizetni) Körülbelül 1940-ben még fél holdat el kellett, hogy adjanak, ugyanis napszámásokat kellett fogadni a maradék puszta föld beültetésére. A szőlő lassan termőre fordult, az adósságot ki tudták fizetni és ezután valmivel könnyebben éltek.

1943-ban megoperálták Szentesen, mivel tudtozás nagyságu daganata volt. A műtétért 400 pengőt kellett volna fizetni, de Fülöp főorvos figyelembe vette a nehéz anyagi helyzetüket és csak 120 pengőt kért az operációért.

A szőlő területe ekkor kb. 10-12 hektáros és 1 liter bor 6 krajcárba került. A szőlő mellett napszamba is járt. Elsősorban permetezni, mivel azért kettő, két és fél pengőt fizettek, míg a kapálásért csak egy pengőt lehetett kapni.

1944-ben ismét romlott az anyagi helyzetük, mivel a felszabadító harcok zürzavarában tőkén maradt a szőlő. A legnagyobb baj az volt, hogy a leszüretelt szőlőből készült bor éppen ekkor forrt.

A katonák (magyarok, oroszok együtt) leitták megukat és részegen gazrázdádkodtak. Nem öltek, nem raboltak, nem fosztogattak, de helybeli aljas emberek vezetésével azokhoz a házakhoz mentek, ahol az asszonyok egyedül maradtak és azokkal erőszakoskodtak. Történtek ezek annak ellenére, hogy akiket feljelentettek, igen kemény büntetés sujtott. A szomszédok, hogy lekerüljék a kellemetlenségeket vagy legalábbis egy részüket összeköltöztek és több család is együtt aludt.

1945-ben a katonák további gazrázdáálkodásától félve beköltöztek a városba, . Ugyanabben az évben férjhez megy ahhoz az emberhez, akit a családja javasolt, hogy az életük könnyebb legyen.

Februárban tartották az esküvőt és Bertus Rókus decemberben meghalt. Pestre járt doglozni, a nyitott vagonban megfázott, tüdőgyulladást kapott és ebbe halt bele. A férj első feleésével közösen szerzett egy házat és miután házasságot kötött Kasza Annával ebbe a házba költöztek. Férje testvérei, annak halála után mindent el akartak vinni, sőt a házat is el akarták venni. Rendkívüli tárgydást kértek a közjegyzőnél, mindent leltárba vettek, de a bíróság Kasza Annának ítélte mindent. A ház is az övé lett, mivel a férj első házasságából nem született gyereke.

Közben Márton fia kubikosnak állt és ott rossz társaságba keveredett, teljesen elzüllött. Otthagyta a szülői házat és azt sem tudták, hol tartózkodik. A katonaságtól is megszökött, a csendőrség pedig az édesanyját zaklatta, mivel szerintük ő bujtatta. Végülis megtalálták Medve faluban és elvitték a frontra. A háboruban pedig eltűnt, hiába kerestették a Vöröskereszt által. Nem találták meg.

1948-ban ismét férjhez megy Gál Gáspárhoz, aki maga is özvegyvolt. Neki is volt két hold földje, ugynevezett Alsórét, Felgyő mellett. Ezt a darabka földet még az első világháboru utáni földosztáskor kapta a vitézségéért.

195 tagosítás volt a tsz-ben és ők is beléptek. Először féltek, hogy "rossz" kezekbe kerül a föld, de nem bánták meg ezet a lépést.

1950-ben megy férjhez a lánya, Anna. Kezdetben egy házban laktak, de nem vezettek közös háztartást. Később a lányáék Fonyódra költöztek.

1966-ban Ksza Annáék is követik őket. Azt a házat vették meg a Kupavezér utcában, ahol ma lakunk. Akkor csak egy szoba, konyha, spejz volt az egész és az előző tulajdonosoknak volt egy csemege kiskereskedése a ház első felében. Később új üzletet építettek és a felszabadult helyiségeket is megkapta a család.

1972-ben átépítették az egész házat és ideköltözött a jelenleg is itt élő család. Gál Gáspár 1979-ben meghalt.